

δάκρυ

δάκρυ, το, πλ. **δάκρυα, τα**, ουσ. [<αρχ. δάκρυ], το δάκρυ· ελάχιστη ποσότητα υγρού, η σταλαματιά, η σταγόνα, η στάλα (Λαϊκό τραγούδι: **δάκρυ δάκρυ τον καημό μου, τον μετρώ και πονώ κι είναι το παράπονό μου πότε μάνα θα σε δω**). (Ακολουθούν 30 φρ.)·

- *βαστώ τα δάκρυά μου*, βλ. φρ. *κρατώ τα δάκρυά μου*·

- *δε βγάζει δάκρυ*, βλ. φρ. *δε χύνει δάκρυ*·

- *δε χύνει δάκρυ*, κλαίει με μεγάλη δυσκολία, δε συγκινείται εύκολα: «ακόμη κι ο πατέρας του να πεθάνει δε χύνει δάκρυ»·

- *είναι αργά για δάκρυα*, το κακό πλέον έχει συντελεστεί: «όπως έγιναν τα πράγματα, είναι αργά για δάκρυα». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *τώρα*·

- *είναι νωρίς για δάκρυα*, δεν υπάρχει ακόμα λόγος να ανησυχούμε, δε διαφαίνεται ακόμα κανένας κίνδυνος. (Τραγούδι: **είναι νωρίς για δάκρυα** Στέλλα, παίξε τις κούκλες σου και γέλα)·

- *έχει έτοιμα τα δάκρυα*, βλ. φρ. *έχει τα δάκρυα στην τσέπη του*·

- *έχει τα δάκρυα στην κωλοτσέπη του ή έχει το δάκρυ στην κωλοτσέπη του*, βλ. φρ. *έχει τα δάκρυα στην τσέπη του*·

- *έχει τα δάκρυα στην τσέπη του ή έχει το δάκρυ στην τσέπη του*, κλαίει με μεγάλη ευκολία, με το παραμικρό, συγκινείται πολύ εύκολα: «μη μας πεις καμιά θλιμμένη ιστορία, γιατί από κει η κυρία έχει τα δάκρυα στην τσέπη της»·

- *κατάπια τα δάκρυά μου ή κατάπια το δάκρυ μου*, πίεσα τον εαυτό μου να μην κλάψω: «μόλις διασταυρώθηκαν τα βλέμματά μας, κατάπια τα δάκρυά μου και προσπάθησα να του χαμογελάσω»·

- *καυτά δάκρυα ή καυτό δάκρυ*, τα δάκρυα που προέρχονται από μεγάλη λύπη: «στο χωρισμό της έκλαψε με καυτά δάκρυα». (Λαϊκό τραγούδι: *με το αντίο σου πριν τ' όνειρό μου σβήσεις θα σου χαρίσω ένα **δάκρυ μου καυτό** δεν είναι δάκρυ να σε πείσω να γυρίσεις μα για το διάβα σου μικρό ευχαριστώ*)·

- *κλαίω με μαύρα δάκρυα ή κλαίω με μαύρο δάκρυ*, κλαίω απαρηγόρητα: «κάθε φορά που βλέπει κάποια παλιά ελληνική ταινία με τη Μάρθα Βούρτση, κλαίει με μαύρα δάκρυα». (Λαϊκό τραγούδι: *θα πάρω πια τα μάτια μου κι όπου με βγάλει η άκρη, θα φύγω και θα με ζητάς, **θα κλαις με μαύρο δάκρυ***)·

- *κρατώ τα δάκρυά μου*, τα συγκρατώ, συγκρατιέμαι να μην κλάψω: «με κόπο κρατούσα τα δάκρυά μου για να μη δείξω τη συγκίνησή μου»·

- *κροκοδείλια δάκρυα*, τα προσποιητά δάκρυα, αυτά που δε βγαίνουν φυσικά αλλά με κάποια σκοπιμότητα·

- *με παίρνουν τα δάκρυα ή με παίρνει το δάκρυ*, αρχίζω να κλαίω: «συγκινούμαι εύκολα, γι' αυτό με το παραμικρό με παίρνουν τα δάκρυα»·

- *με πνίγουν τα δάκρυα ή με πνίγει το δάκρυ*, κλαίω πολύ έντονα, πνίγομαι στο κλάμα: «όταν άρχισα να του διηγούμαι τα βάσανα της ζωής μου, κάποια στιγμή μ' έπνιξαν τα δάκρυα και δε μπορούσα να συνεχίσω»·

- *με ποτίζει δάκρυα ή με ποτίζει δάκρυ*, με στενοχωρεί συχνά τόσο πολύ, που με κάνει και κλαίω: «είναι τόσο άτακτο παιδί, που χρόνια τώρα με ποτίζει δάκρυα». (Λαϊκό τραγούδι: *γιατί ζητάς τα νιάτα σου χαμένα για να πάνε, εγώ **ποτίζω δάκρυα** σ' αυτές που μ' αγαπάνε*)·

- *μέχρι δακρύων*, έκφραση με την οποία δηλώνουμε μεγάλη συγκίνηση ή έντονο γέλιο: «ήταν τόσο ανθρώπινο το έργο, που συγκινηθήκαμε μέχρι δακρύων || ήταν μια φανταστική κωμωδία και γελάσαμε μέχρι δακρύων»·
- *πέφτει το δάκρυ μου κορόμηλο*, βλ. συνηθέστ. *χύνω το δάκρυ κορόμηλο*·
- *πικρά δάκρυα* ή *πικρό δάκρυ*, κλάμα από μεγάλη θλίψη, λύπη, στενοχώρια ή έντονο ψυχικό πόνο: «τη στιγμή τ' αποχωρισμού τους πικρά δάκρυα κύλησαν στα μάγουλά τους»·
- *πνίγηκε απ' τα δάκρυα* ή *πνίγηκε στα δάκρυα* ή *πνίγηκε στο δάκρυ*, έκλαψε πάρα πολύ έντονα: «στην κηδεία του πατέρα του πνίγηκε στα δάκρυα». (Λαϊκό τραγούδι: *έρημο το σπίτι κι αδειανό, ρήμαξ' απ' άκρη σ' άκρη· τα παλιά σου γράμματα φιλώ - Χριστίνα μου και πνίγομαι στο δάκρυ*)·
- *πνίγω τα δάκρυά (μου)* ή *πνίγω το δάκρυ (μου)*, πνέζω τον εαυτό μου να μην κλάψω: «κάθε φορά που τον βλέπω να γυρίζει σαν ρεμάλι μέσ' στους δρόμους, πνίγω τα δάκρυά μου για να μην καταλάβει κανείς τίποτα». (Λαϊκό τραγούδι: *αυτοί που φεύγουν σφίγγουν τα χείλια, πνίγουν τα δάκρυα να μη φανούν*)·
- *στέρεψαν τα δάκρυά μου* ή *στέρεψε το δάκρυ μου*, έκλαψα τόσο πολύ που δεν έχω, δεν μπορώ να βγάλω άλλα δάκρυα: «στο θάνατο του πατέρα μου, στέρεψαν τα δάκρυά μου». (Λαϊκό τραγούδι: *τι να σε κάνω, αφού πια δε σ' αγαπώ, τώρα που ήρθες έχει κλείσει η καρδιά μου, πηγαίνω μ' άλλες και τα πίνω και γλεντώ, έχουν στερέψει τα παλιά τα δάκρυά μου*)·
- *το δάκρυ της Παναγιάς*, χαρακτηρισμός οινοπνευματώδους ποτού, ιδίως του ούζου ή του τσίπουρου, από μανιώδη πότη του: «αυτό δεν είναι ένα συνηθισμένο ποτό, αγόρι μου, αυτό είναι το δάκρυ της Παναγιάς». Από το ότι το δάκρυ της Παναγιάς θεωρείται ότι το πολυτιμότερο·
- *τρέχει το δάκρυ μου κορόμηλο*, βλ. φρ. *χύνω το δάκρυ κορόμηλο*·
- *τρέχει το δάκρυ μου ποτάμι*, βλ. φρ. *χύνω ποτάμι (τα) δάκρυα*. (Λαϊκό τραγούδι: *κι έγγραφα το σ' αγαπώ στο τζάμι και, μόλις σ' είδα που δάκρυσες, έτρεξε το δάκρυ μου ποτάμι, γιατί καρδιά μου άργησες*)·
- *τρέχουν τα δάκρυα βροχή*, άφθονα και χωρίς διακοπή: «τη στιγμή τ' αποχωρισμού τους, έτρεχαν τα δάκρυά τους βροχή». (Λαϊκό τραγούδι: *η καρδιά μου συννεφιάζει, τρέχουν τα δάκρυα βροχή· σίγουρα θα πάμε, μια και φτάσαμε ως εκεί, εσύ στο χώμα κι εγώ στη φυλακή*)·
- *χύνω δάκρυα* ή *χύνω δάκρυ*, κλαίω πολύ: «κάθε φορά που βλέπω κάποια συγκινητική ταινία, χύνω δάκρυα». (Λαϊκό τραγούδι: *χαράμι να σου γίνουν τα ξενύχτια μου, τα τόσα δάκρυα που έχυσα για σένα*)·
- *χύνω μαύρα δάκρυα* ή *χύνω μαύρο δάκρυ*, κλαίω απαρηγόρητα: «στην κηδεία του πατέρα του έχυσε μαύρα δάκρυα». (Λαϊκό τραγούδι: *το ξέρω, αφιλότιμη, θα χύσεις μαύρο δάκρυ, να είσαι πάντα εύχομαι, ζητιάνα στην αγάπη!*)·
- *χύνω πικρά δάκρυα* ή *χύνω πικρό δάκρυ*, κλαίω έντονα από μεγάλη στενοχώρια ή γιατί μετάνιωσα πολύ για κάτι που έκανα: «όταν χώρισε με τη γυναίκα του, έχυσε πικρά δάκρυα»·
- *χύνω ποτάμι (τα) δάκρυα* ή *χύνω (τα) δάκρυα ποτάμι*, κλαίω πάρα πολύ και χωρίς διακοπή. (Λαϊκό τραγούδι: *μες της ταβέρνας τη γωνιά για σένα πίνω· για την αγάπη σου ποτάμια δάκρυα χύνω*)·
- *χύνω το δάκρυ κορόμηλο*, κλαίω έντονα και χύνω μεγάλα δάκρυα: «στην κηδεία του πατέρα του έχυσε το δάκρυ κορόμηλο»·